

D E K R E T

o organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaljami.

Na wniosek Rady Ministrów stanowiąc:

I. Wydział archiwów państwowych.

Art. 1. Przy Ministrze Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jako zwierzchniku archiwów państwowych, istnieje wydział archiwów państwowych, pod kierunkiem naczelnika wydziału.

Art. 2. do zadań wydziału archiwów państwowych należy:

- a) zarząd archiwów państwowych,
- b) opieka techniczno-naukowa nad archiwami i zbiorami archiwalnymi, należącymi do instytucji publicznych, miejskich, gminnych i t. p.,
- c) ratowanie istniejących w kraju zabytków archiwalnych od zniszczenia, oraz udzielanie rady i pomocy w sprawach, związanych z ochroną i przechowywaniem takich zabytków, będących w posiadaniu prywatnym.
- d) rewindykacja zbiorów archiwalnych, stanowiących własność Państwa Polskiego.

II. Archiwa państwowe.

Art. 3. Archiwa państwowe są instytucjami przeznaczone mi:

- a) do przechowywania aktów i dokumentów, które powstały i powstawać będą wskutek urzędowania i czynności władz, urzędów i wogóle jakichkolwiek organów Państwa Polskiego, władz kościelnych, wyznaniowych, instytucji i korporacji publicznych i prywatnych, na ziemiach polskich i istniejących, dalej organów państwowych rosyjskich, które działały w obrębie Państwa Polskiego, a także organów władz okupacyjnych;

- b) do gromadzenia i przechowywania wszelkiego rodzaju zabytków rękopismyennych, dotyczących kultury, dziejów i stosunków wewnętrznych i zewnętrznych Państwa lub jego części.

Art. 4. Zarząd archiwów państwowych należy do wydziału archiwów państwowych. Wydział archiwów państwowych czuwa nad biegiem spraw w archiwach, projektuje budżet archiwów, czuwa nad jego ściśmym wykonaniem, przedstawia urzędników archiwalnych do nominacji ministrowi, wgląda w działalność poszczególnych archiwów, zdaje sprawę ministrowi z działalności dyrektorów archiwów i archiwistów na mocy otrzymanych od nich doniesień i wizytacji archiwów, zatwierdza podział zajęć w archiwach, czyni uwagi co do tego podziału, czuwa nad wykonaniem programu wydawnictw archiwalnych, rozpatruje podania poszczególnych urzędników archiwalnych i w razie potrzeby zwraca się z odpowiednimi wnioskami do ministra, udziela urlopów urzędnikom archiwalnym, prócz dyrektorów archiwów i archiwistów, których podania w tej materji przedstawia ministrowi, troszczy się o przygotowanie odpowiednio wykształconych urzędników archiwalnych.

Art. 5. Wydział archiwów państwowych przygotowuje wnioski, dotyczące regulaminów i instrukcji archiwalnych, układa plany wydawnictw, przedstawia swe wnioski Radzie archiwalnej, rozpatruje wnioski jej członków i daje bieg jej opinjom, w razie braku odpowiedniego, uchwalonego przez Radę archiwalną i zatwierzonego przez ministra przepisu regulaminowego, wydaje doraźne zarządzenia.

Art. 6. Do czasu zasadniczego rozstrzygnięcia przez Radę Ministrów, przejmowanie przez archiwa państwowe registratur i archiwaliów, będących w posiadaniu władz państwowych, odbywać się będzie na zasadzie porozumienia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z odnośnym ministerstwem co do czasu, jak i co do zakresu przejmowanych aktów.

Art. 7. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przez swe organy czuwać będzie, aby archiwalja, nie mające należytej opieki, lub takie, których właściciel gotów byłby odstąpić je Państwu Polskiemu, włączone były, jako części składowe lub jako depozyty, do archiwów państwowych.

Art. 8. Archiwa państwowe obowiązane są na żądanie urzędów państwowych dokonywać wszelkiego rodzaju kwerend i poszukiwań archiwalnych, same sporządzać lub kierować sporządzaniem odpisów, regestów i tłumaczeń dokumentów, przechowywanych w archiwach, oraz udostępniać delegowanym do badań archiwalnych urzędnikom państwowym korzystanie z potrzebnych im materiałów archiwalnych. Sposób korzystania urzędów z archiwów państwowych i zakres prac, jakie winny wykonywać dla nich archiwa państwowe, określają przepisy specjalne, wydane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 9. Każde ministerstwo przy przekazywaniu aktów swoich do archiwum może zakwalifikować pewne działy lub poszczególne woluminy, jako akty tajne. Dostęp do aktów tajnych nawet w celach urzędowych będą miały tylko osoby, zaopatrzone w specjalne pozwolenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane w porozumieniu z właściwym ministrem.

Art. 10. Archiwa państwowe obowiązane są na życzenie osób prywatnych dokonywać kwerend i poszukiwań archiwalnych, sporządzać odpisy, regesty, tłumaczenia dokumentów, przechowywanych w archiwach, ze-

stawiać kopje z oryginałami za wynagrodzeniem i w sposób, który określa przepisy specjalne, wydane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Wpływy z tego źródła przechodzą do Skarbu Państwa.

Art. 11. Archiwa państwowe obowiązane są współdziałać pracy naukowej przez udostępnianie materiałów archiwalnych drogą ich publikacji oraz przez dopuszczenie do korzystania z archiwów osób prywatnych i urzędowych, oraz ciał naukowych w sposób, który określi regulamin wydany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III. Opieka techniczna i naukowa nad archiwami i zbiorami archiwalnymi, należącymi do instytucji publicznych, miejskich gminnych i t. p.

Art. 12. Wydział archiwów państwowych, na mocy porozumienia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z innymi ministrami i za ich zgodą, zwiedza przez swych urzędników lub delegowanych przez siebie członków Rady archiwalnej archiwa instytucji publicznych, gminnych i t. p. i wgląda w ich prowadzenie pod względem technicznym i naukowym.

Art. 13. Delegaci wydziału archiwów państwowych o każdej wizycie sporządzają protokół, zwracając w nim uwagę na stan archiwum, dostrzeżone braki w prowadzeniu, kwalifikacje kierownika i t. p.

Art. 14. Wydział archiwów państwowych ocenia stan danego archiwum, udziela jego kierownikowi bezpośrednio wskazówek co do prowadzenia archiwum, a w razie potrzeby zawiadamia o zauważonych brakach odpowiednie władze ministerjalne.

IV. Ratowanie zabytków archiwalnych od zagłady i udzielanie pomocy technicznej i naukowej osobom prywatnym

Art. 15. Wydział archiwów państwowych łącznie z Radą archiwalną opracowuje projekty ustaw o ochronie zabytków archiwalnych i składa je Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w celu uzyskania sankcji prawodawczej.

Art. 16. Wydział archiwów państwowych gromadzi wiadomości co do pozostających bez opieki zabytków archiwalnych. otacza je doraźną opieką i włącza, jeżeli warunki na to pozwalają, do archiwów państwowych; w razie niemożności dokonania tego, przyczynia się do odpowiedniej opieki stałej.

Art. 17. Wydział archiwów państwowych udziela osobom i instytucjom prywatnym wszelkiego rodzaju wskazówek co do przechowywania i konserwowania zbiorów archiwalnych.

Art. 18. Wydział archiwów państwowych rozciąga opiekę nad zbiorami archiwalnymi osób i instytucji prywatnych, podobnie jak to jest przewidziane w art. 12—14, o ile osoby i instytucje prywatne o opiekę taką się zwrócą.

Art. 19. Wydział archiwów państwowych dąży do pomnażania zbiorów państwowych przez nowe zabytki archiwalne.

Art. 20. Na polu ratowania istniejących w kraju zabytków wydział archiwów państwowych, obok pracy swych urzędników, korzysta również

z pomocy delegowanych przez siebie członków Rady archiwalnej i korespondentów wydziału archiwów państwowych.

V. Rewindykacja zbiorów archiwalnych, stanowiących własność Państwa Polskiego.

Art. 21. Wydział archiwów państwowych zbiera informacje, dotyczące archiwów i archiwaliów, stanowiących rezultaty działalności władz bądź polskich, bądź obcych na terytorjum Państwa Polskiego, a nie pozostających jeszcze pod zarządem wydziału archiwów państwowych, oraz opracowuje plany ich rewindykacji.

Art. 22. Po zatwierdzeniu planu rewindykacji przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydział archiwów państwowych podejmuje kroki w celu wprowadzenia w czyn uchwalonych zarządzeń.

Art. 23. W razie, gdyby należało wysłać poszczególne osoby lub delegacje do odszukiwania i odbioru własności Państwa Polskiego poza granice kraju, osoby te lub delegacje na wniosek wydziału archiwów państwowych, zatwierdza Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

VI. Personel archiwów państwowych.

Art. 24. Na czele poszczególnych archiwów stoją dyrektorowie archiwów.

Art. 25. Personel urzędniczy w archiwach składa się prócz dyrektora z archiwistów, asystentów i praktykantów.

Art. 26. Oprócz archiwistów, asystentów i praktykantów mogą być używani w archiwach do czynności kancelaryjnych urzędnicy kancelaryjni, do utrzymywania zaś porządku winna być służba niższa w postaci gońców i woźnych.

Art. 27. Urzędników archiwów powołuje, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zgodnie z pragmatyką służbową, służbę powołuje i przedstawia do zatwierdzenia naczelnikowi wydziału archiwów państwowych dyrektor archiwum.

VII. Archiwiści objazdowi i korespondenci wydziału archiwów państwowych.

Art. 28. Celem wykonywania zadań, związanych z opieką techniczną i naukową nad archiwami i ratowaniem zabytków archiwalnych od zagłady (p. art. 12—20), tworzy się urząd archiwistów objazdowych, których czynności określa zatwierdzony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego regulamin szczegółowy.

Art. 29. Wydział archiwów państwowych w pracach swych korzysta z pomocy korespondentów wydziału archiwów państwowych, których zadania i sposób powoływania określa instrukcja specjalna, wydana przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

VIII. Komisja kwalifikacyjna.

Art. 30. Przy wydziale archiwów państwowych czynna jest komisja kwalifikacyjna, która rozpatruje kwalifikacje osób, ubiegających się o urzędy oraz poddaje je w razie potrzeby egzaminom z przedmiotów, których znajomość wymagana jest przez przepisy o służbie archiwalnej.

IX. Rada archiwalna.

A. Zadania Rady archiwalnej.

Art. 31. Rada archiwalna:

- a) rozpatruje regulaminy i instrukcje archiwalne, przepisy co do urządzeń archiwów i programy wydawnicze archiwów;
- b) na żądanie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego służy czynną pomocą w dziedzinie opieki nad archiwaljami, znajdującymi się poza archiwami państwowymi, oraz przy rewindykacji archiwaljów, należących do Państwa Polskiego;
- c) opracowuje wnioski prawodawcze, dotyczące konserwacji archiwaljów.

B. Organizacja Rady archiwalnej.

Art. 32. Do Rady archiwalnej należą z urzędu naczelnik wydziału archiwów państwowych i dyrektorowie archiwów. Nadto wchodzi do niej z urzędu przedstawiciele poszczególnych ministerstw po jednym z każdego ministerstwa oraz przedstawiciel władz kościelnych.

Art. 33. W skład Rady archiwalnej, oprócz członków z urzędu, wchodzi najwyżej 12 członków, mianowanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek naczelnika wydziału archiwów państwowych na okres lat 5-ciu z pośród osób zasłużonych w dziedzinie archiwistyki i badań archiwalnych.

Art. 34. Radzie archiwalnej przewodniczy Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w razie jego nieobecności kieruje obradami naczelnik wydziału archiwów państwowych.

Art. 35. Sekretarzem Rady archiwalnej jest urzędnik wydziału archiwów państwowych, delegowany do tych czynności przez naczelnika wydziału archiwów państwowych. Sekretarz ten ma w Radzie archiwalnej głos tylko doradczy.

Art. 36. Sekretarz Rady archiwalnej wzywa członków na posiedzenia, przygotowuje i przedstawia do zatwierdzenia przewodniczącemu projekt porządku dziennego obrad i prowadzi protokół posiedzeń Rady archiwalnej.

C. Działalność Rady archiwalnej.

Art. 37. Przewodniczący Rady archiwalnej zwołuje zebranie ogólne w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak, niż 2 razy do roku.

Art. 38. Przewodniczący wprowadza na porządek obrad zarówno wnioski wydziału archiwów państwowych, jak też wnioski członków Rady archiwalnej.

Art. 39. Do przygotowania poszczególnych spraw na żądanie wydziału archiwów państwowych lub z własnej inicjatywy Rada archiwalna może powoływać pod przewodnictwem członka Rady archiwalnej komisje, w których mogą brać udział również osoby nie należące do Rady archiwalnej.

Art. 40. Komisje obowiązane są składać wyniki swych prac wydziałowi archiwów państwowych w terminach z góry określonych. Wydział archiwów państwowych winien przez sekretarza Rady archiwalnej zdawać sprawę z prac dokonanych oraz z projektów na najbliższym ogólnym posiedzeniu Rady archiwalnej.

Art. 41. Naczelnik wydziału archiwów państwowych może delegować członków Rady archiwalnej do wykonywania czynności, związanych z zadaniami wydziału archiwów państwowych.

Art. 42. Członkowie Rady archiwalnej nie otrzymują żadnego wynagrodzenia za swą pracę, prócz zwrotu kosztów połączonych z delegacjami i przyjazdami na posiedzenia Rady archiwalnej.

Art. 43. Naczelnik wydziału archiwów państwowych składa opinie Rady archiwalnej do zatwierdzenia Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, po zatwierdzeniu wprowadza je w wykonanie, w razie niezaakceptowania ich przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego komunikuje o tem na najbliższym zebraniu Rady archiwalnej.

X. Przepisy przejściowe.

Art. 44. Do czasu przeprowadzenia reorganizacji archiwów Państwa Polskiego czynne będą następujące archiwa państwowe:

w Warszawie:

1. Archiwum główne akt dawnych,
2. „ akt dawnych,
3. „ skarbowe.
4. „ Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,
5. „ wojskowe,
6. Archiwa miejscowe w Lublinie, Piotrkowie i Płocku,
- oraz 7. Archiwum Państwowe we Lwowie,

każde w tym składzie materiałów, jaki zawierać będzie w chwili przekazania danego archiwum ministerstwu, o ile się nie ukaże następnie osobne rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co do przeniesienia archiwaljów do innego archiwum, lub włączenia nowych materiałów do danego archiwum.

Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przysługuje prawo wydania zarządzeń rozciągających moc niniejszego dekreту na archiwa krajowe we Lwowie i Krakowie.

Art. 45. Obok czynnych do czasu reorganizacji archiwów Państwa Polskiego 5 archiwów w Warszawie i 3 archiwów miejscowych, zakładane będą przez wydział archiwów państwowych mocą osobnego każdorazowego rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego inne archiwa miejscowe.

Odnośne zarządzenie wskaże zakres działalności oraz oznaczy terytorjum i okres czasu, z jakich akty mają do danego archiwum napływać.

Art. 46. Pozostałe po urzędach rosyjskich i powstałe w okresie okupacji registratury i archiwalja państwowe albo będą włączone do istniejących archiwów, albo wejdą do na nowo tworzonych archiwów miejscowych, albo wreszcie będą przekazane odpowiednim władzom państwowym polskim do użytku bieżącego, na żądanie właściwego ministerstwa.

Dan w Warszawie, dnia 7 lutego 1919 r.

Naczelnik Państwa:

J. Piłsudski

Prezydent Ministrów:

I. J. Paderewski

Minister Wyznań Relegijnych i Oświecenia Publicznego:

Jan Łukasiewicz